

ANALIZA TENDENCJI ROZWOJOWYCH HOTELI SPA I WELLNESS

Streszczenie

Polska posiada bogatą i zróżnicowaną ofertę ośrodków Spa i wellness. Hotele Spa w Polsce przyciągają obcokrajowców swoim luksusem, jak i atrakcyjnymi cenami. Krajowy rynek hoteli Spa i wellness można określić jako centrum zdrowia, medycyny estetycznej i odnowy biologicznej. Polskie kurorty, ośrodki Spa i wellness czy uzdrowiska stanowią niewątpliwie dużą konkurencję dla obiektów tego typu zlokalizowanych w innych krajach europejskich. Coraz więcej gości hotelowych zwraca uwagę na dodatkowe udogodnienia hoteli w postaci szerokiej gamy usług Spa i wellness. Oprócz interesującej oferty dla klientów ważne są zarówno wysoko wykwalifikowana kadra, jak i wysoka jakość i dobra renoma używanych do zabiegów produktów kosmetycznych.

Niniejszy artykuł przedstawia tendencje rozwojowe występujące w obiektach spa i wellness na przykładzie wybranych obiektów z terenu Polski oraz województwa podkarpackiego. Artykuł zawiera również przykłady najnowszych rozwiązań technologicznych stosowanych w obiektach Spa.

Słowa kluczowe: hotele Spa i wellness, trendy rozwojowe, województwo podkarpackie

AN ANALYSIS OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF SPA AND WELLNESS HOTELS

Summary

Poland has a rich and varied offer of spa and wellness centers. Spa hotels in Poland attract foreigners with its luxury and attractive prices. The domestic market of hotel spa and wellness can be defined as health center, aesthetic medicine and wellness. Polish resorts, spa and wellness centers, health resorts are with no doubt a big competition for this type of centers located in other European countries. More and more guests draws attention to the additional hotel facilities including a wide range of spa and wellness services. Apart from the interesting offer for customers are important both highly qualified staff, as well as high quality and good reputation of cosmetic products used in the treatments.

This article presents the trends occurring in the spa and wellness facilities on the example of selected hotels from Poland and from the Podkarpackie Province. Article also includes examples of the latest technological solutions used in the spa facilities.

Keywords: spa and wellness hotels, development trends, Podkarpackie Province

1. Wprowadzenie

Polska posiada bogatą i zróżnicowaną ofertę ośrodków Spa i wellness. Hotele Spa w Polsce przyciągają obcokrajowców swoim luksusem, jak i atrakcyjnymi cenami. Krajowy rynek hoteli Spa i wellness można określić jako centrum zdrowia, medycyny estetycznej i odnowy biologicznej. Polskie kurorty, ośrodki Spa i wellness czy uzdrowiska stanowią niewątpliwie dużą konkurencję dla obiektów tego typu zlokalizowanych w innych krajach europejskich. Zwiększona dbałość o kondycję psychofizyczną stała się we współczesnej globalnej cywilizacji nie tylko modą, ale przede wszystkim koniecznością [1]. Dzisiejsi klienci poszukują hoteli atrakcyjnie zlokalizowanych, w których będą mogli zrelaksować się i odpocząć od problemów dnia codziennego. Dlatego coraz więcej gości hotelowych zwraca uwagę na dodatkowe udogodnienia hoteli w postaci szerokiej gamy usług Spa i wellness. Oprócz interesującej oferty dla klientów ważne są zarówno wysoko wykwalifikowana kadra, jak i wysoka jakość i dobra renoma używanych do zabiegów produktów kosmetycznych.

W Polsce liczba hoteli, które posiadają rozbudowane zaplecze odnowy biologicznej, wzrasta z roku na rok. Warto również zaznaczyć, iż Polska jest jednym z największych rynków usług Spa & wellness w Europie Środkowo-Wschodniej. Ponad 600 obiektów Spa, medical spa i sanatoriów tworzy ogromny potencjał dla turystów pragnących „zanurzyć” się w filozofii wellness [12].

W dobie globalizacji i narastającej konkurencji rośnie znaczenie czynnika ludzkiego. Jeśli pracodawca stawia przed pracownikami coraz poważniejsze wyzwania, to chce, żeby byli oni w jak najlepszej kondycji fizycznej i psychicznej. Zauważa się dzisiaj masowo wprowadzane programy fitness dla pracowników, nadchodzi czas na mądry program prozdrowotny i antystresowy połączony ze stymulacją do wydajniejszej pracy [9]. Obiekty Spa i wellness w Polsce zajmują się wprowadzaniem tego typu programów w swoich ofertach.

Należy zaznaczyć, iż współcześni klienci są bardziej świadomi swoich potrzeb, nastawieni na zdrowy styl życia i zdrowe odżywianie, dlatego na znaczeniu zyskują programy zdrowotne, coraz częściej spotykane w ofercie obiektów Spa & wellness. Dużą wagę dla grupy klientów ma rozwój duchowy i tutaj pojawiają się w programach ofert wellness zajęcia z jogi, tai chi, medytacji oraz całą gamę rytuałów, które nakierowane są na utrzymanie równowagi ciała i ducha. Większość tego rodzaju rytuałów i zabiegów firmowych jest niewątpliwie inspirowana medycyną Dalekiego Wschodu.

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie tendencji rozwojowych występujących w obiektach Spa i wellness na przykładzie wybranych obiektów z terenu Polski oraz województwa podkarpackiego. Ponadto artykuł zawiera przykłady najnowszych rozwiązań technologicznych stosowanych w obiektach Spa.

2. Kierunki rozwojowe obiektów Spa i wellness

Coraz częściej w polskich obiektach typu Spa i wellness goście mają okazję skorzystać z oferty zabiegów połączonych z poradami dietetycznymi. Goście Hotelu Wellness ProVita w Kołobrzegu, chcący poprawić swoją sprawność fizyczną i psychiczną, mogą

sprawdzić stan swojego zdrowia przy użyciu innowacyjnej diagnostyki, obejmującej skaningową diagnostykę termoregulacyjną, badanie żywej kropli krwi, analizę składu ciała, czy też testy na nietolerancje pokarmowe. Dla przykładu, z wyniku badania skaningowej diagnostyki termoregulacyjnej klienci mogą dowiedzieć się więcej na temat ich ogólnego stanu zdrowia, w tym oddziaływania stresu na organizm, łącznie z poradą, jakie produkty żywnościowe, zioła czy suplementy diety są dla nich wskazane (fot. 1). Z kolei z analizy składu ciała goście mogą poznać, jaki procent ich ciała stanowi tkanka tłuszczowa, masa kostna czy minerały, i dowiedzieć się, jaki wysiłek fizyczny jest dla nich najbardziej wskazany.

Fot. 1. Doradztwo żywieniowe - Hotel Wellness ProVita w Kołobrzegu
Źródło: <http://hotelprovita.pl/institut-zdrowia/> (dostęp: 20.09.2016)

Zauważa się również coraz większą dbałość klientów o sprawną kondycję fizyczną oraz zdrowie. Dlatego dzisiaj większość inwestorów hotelowych nie zastanawia się, jak duża powinna być strefa Spa, ale jaką ofertę fitnessu i zajęć sportowych będą mogli realizować. W Polsce doskonałym przykładem obiektu oferującego tego rodzaju udogodnienia jest Hotel Arłamów w gminie Ustrzyki Dolne, gdzie powstała luksusowa strefa zabiegowa, ale wydaje się, że jest ona jedynie uzupełnieniem aktywnej oferty obiektu. Centrum sportowe hotelu wręcz „przytłacza” możliwościami. W jego skład wchodzi, m.in. różne boiska, hale sportowe, hala tenisowa, siłownia, sala fitness, ściana wspinaczkowa, strzelnice, 9-dołkowe pole golfowe, stadnina koni z krytą ujeżdżalnią oraz kompleks narciarski [14].

W wielu obiektach Spa i wellness w Polsce możemy spotkać się dzisiaj z kompleksową ofertą programów leczniczo-wypoczynkowych. Dla przykładu, Hotel Jawor, znajdujący się w nadmorskiej miejscowości Sarbinowo, oferuje bogaty program usług rehabilitacyjnych, zajęcia podnoszące sprawność fizyczną organizmu, leczenie bólu kręgosłupa i narządów ruchu, laseroterapię czy kąpiele solankowe. Pakiety i oferty

specjalne hotelu obejmują np. „Pakiet dla cukrzyków” – przygotowany z myślą o diabetykach, czy „Różowe piękno dla amazoнок” – oferta przeznaczona dla kobiet po mastektomii. Na uwagę zasługuje również „Pakiet dla pracowników biurowych” – przygotowany dla osób, które prowadzą siedzący tryb życia, mających problemy z kręgosłupem i innymi dolegliwościami bólowymi.

Innowacyjne podejście w tworzeniu oferty zdrowotnej możemy spotkać w DNA Centrum Medycyny Integracyjnej i Wellness w Abu Dhabi. Programy te obejmują specjalistyczne badania genetyczne, skupiające się na leczeniu zarówno umysłu, ciała, jak i ducha. Opierają się na podejściu holistycznym łączącym zaawansowaną diagnostykę i terapie kliniczne zachodniej medycyny, uzupełnione wielowiekowymi tradycjami leczniczymi i filozofią Bliskiego Wschodu.

Do nowych trendów w polskich Spa możemy zaliczyć również:

- ◆ blisko natury – zabiegi z wykorzystaniem miodu, mleka i wina,
- ◆ work life balance – zrównoważona filozofia życia (dieta, coaching, fitness),
- ◆ Ajurweda & Yoga – zabiegi oparte na filozofii hinduskiej,
- ◆ Spa rodzinne – dla rodzin z dziećmi i zabiegi dla przyszłych mam,
- ◆ kosmetyka estetyczna – współczesna kosmetologia według najlepszych trendów światowych,
- ◆ więcej Azji w Spa – zabiegi wykonywane przez rodowitych terapeutów z Tajlandii i Indonezji [12].

3. Wybrane hotele Spa i wellness na terenie województwa podkarpackiego

Tab. 1. Wybrane najlepsze hotele Spa na terenie województwa podkarpackiego według portalu TripAdvisor – największej na świecie strony turystycznej, zawierającej ponad 385 mln recenzji podróży

Nazwa obiektu	Standard obiektu	Usługi Spa & Wellness
Hotel Sokół Wellness & Spa	****	Strefa Wellness Hotelu Sokół składa się z basenu rekreacyjnego, atrakcji wodnych, strefy saun, strefy wypoczynku, słonecznej łączki oraz strefy schładzania. Na atrakcje wodne składają się bicz szkockie, gejzer, hydromasaże i jacuzzi. Z kolei strefa saun umożliwia skorzystanie z sauny infrared, sanarium, sauny fińskiej i sauny parowej. Innowacyjnym rozwiązaniem, jakie zastosowano w strefie Wellness Hotelu Sokół, jest tzw. słoneczna łączka – wyposażona w lampy z diamentowym szkłem, umożliwiające kąpiele słoneczne minimalizujące natężenie światła UV. Dzięki temu rozwiązaniu możliwe jest uzyskanie trwałej opalenizny w warunkach zbliżonych do naturalnych warunków słonecznych. Dodatkowo Hotel Sokół zapewnia klientom możliwość aktywnych ćwiczeń fizycznych i treningów w siłowni oraz Strefie Fitness.
Blue Diamond Hotel Active SPA	****	Sercem Spa Hotelu Blue Diamond jest specjalnie zaprojektowana Strefa Relaksu, składająca się m.in. z basenu z atrakcjami wodnymi i wbudowanym drink barem, kompleksu 4 saun i łaźni, strefy schładzania oraz nastrojowego tepidarium z podgrzewanymi leżakami. Dla osób ceniących aktywny wypoczynek hotel oferuje profesjonalnie przygotowaną siłownię. Na uwagę zasługuje bogata oferta usług Spa, w tym zabiegi pielęgnacyjne, kuracje wyszczuplające i ujędrniające, masaże i kompleksowe rytuały. Dodatkową atrakcją stanowią zróżnicowane pakiety day Spa, przygotowane pod kątem specyficznych wymagań zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Klienci cenią sobie ten obiekt za niepowtarzalną strefę wellness, profesjonalnie wykonywane zabiegi i wysoką jakość obsługi w Spa.

Grand Hotel Boutique	****	Na uwagę zasługuje nowoczesny basen, uzupełniający ofertę hotelu. W Studiu Wellness klienci bez wątplenia mogą zapomnieć o troskach dnia codziennego dzięki obecności sauny parowej oraz suchej, balii z krą lodową umożliwiającą idealne ochłodzenie organizmu po gorącej kąpeli w saunach. Dodatkowo znajdujące się w Studiu Wellness jacuzzi, pozwala na odprężenie ciała i umysłu. Dla osób lubiących poćwiczyć hotel udostępnia zestaw urządzeń fitness: rowerki, bieżnię i uproszczony atlas do podnoszenia ciężarów. W opinii gości częścią basenowa obiektu i odnowa biologiczna są warte polecenia. Klienci zwracają też uwagę na profesjonalną obsługę.
Dwór Kombornia	****	Bogata oferta Spa Dwór Kombornia to masaże, rytuały, zabiegi pielęgnacyjne ciała i zabiegi fizjoterapeutyczne. Z kolei strefa wellness składa się z basenu, jacuzzi, saun i łaźni oraz grotty solnej. Najlepsze opinie gości dotyczą profesjonalnych zabiegów w Spa i atrakcyjnej strefy Wellness. Na uwagę zasługuje również różnorodność ofert promocyjnych Dwóru, łączących rabaty na noclegi z ofertą Spa i wellness.
Hotel Arłamów	****	Należy zaznaczyć, iż Hotel Arłamów w konkursie Hotel Brand Awards 2016 otrzymał nagrodę SUPER STAR AWARD w dwóch kategoriach: SPA oraz HOLIDAY RESORT. Strefa relaksu Spa & wellness Hotelu Arłamów obejmuje 14 gabinetów zabiegowych oferujących zabiegi i rytuały na najwyższym poziomie, basen wewnętrzny z torami pływackimi i dodatkowymi atrakcjami wodnymi, brodzik dla dzieci, zewnętrzny basen termalny z plażą do leżakowania, sauny, łaźnie i jacuzzi, salę do gimnastyki i jogi oraz strefę VIP Spa – przeznaczoną dla klientów oczekujących odrobiny luksusu. Dodatkowo klienci mają możliwość skorzystania z Bani Ruskiej – rytuału, w skład którego wchodzi m.in. sala biesiadna z kominkiem i stołem do bilardu, sauna sucha, Raska Bania z widokiem na otaczającą przyrodę, sauna carska ze stołem do ceremonii saunowych, wewnętrzna i zewnętrzna wanna SPA z hydromasażem, czy prywatny taras zewnętrzny. Według opinii gości warte polecenia są zabiegi w Spa, imponujący basen zewnętrzny oraz profesjonalna obsługa.

Źródło: Opracowanie własne

4. Hotelowe spa – najnowsze trendy

◆ *Sauna Himalajska*

Sauna himalajska, to klimatyczna sauna, w której panuje temperatura 60–65 stopni Celsjusza, a wilgotność powietrza nie przekracza 40%. W saunie himalajskiej, ściany obłożone są bryłami halitu – soli himalajskiej, a centralne jej miejsce zajmuje ogromny gong ze stopów miedzi i cyny, za którym znajduje się piec ogrzewający powietrze, wypełniony dużą ilością kamieni pochodzenia wulkanicznego. W mikroklimacie panującym w saunie himalajskiej, dzięki ciepłemu i delikatnie wilgotnemu powietrzu, następuje jonizacja, istotnych dla zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka, pierwiastków, takich jak: jod, wapń, żelazo, magnez, potas, miedź, brom i selen. Dzięki temu sauna ta jest idealna dla osób cierpiących na schorzenia górnych dróg oddechowych, choroby reumatoidalne, nadciśnienie tętnicze, wspomaga również leczenie niektórych schorzeń skóry, takich jak, np. atopowe zapalenie skóry, a także leczy schorzenia stref intymnych [7].

◆ *Złoto Syberii*

Opiera ona swoje działanie o skład i właściwości krzewu rokitnika pospolitego, nazywanego Złotem Syberii. W saunie tej panują łagodne warunki, temperatura około 40–45 stopni Celsjusza i wilgotność powietrza nieprzekraczająca 60–80%. Dzięki temu atmosfera tam panująca odpowiada wielu osobom, również tym, dla których korzystanie np. z sauny fińskiej jest zbyt uciążliwe. Centralnym i jednocześnie najważniejszym jej punktem jest kominek parowy, na szczycie którego znajduje się misa wypełniona owocami rokitnika. Para wydobywająca się spod niej ma na celu nie tylko podgrzanie atmosfery pomieszczenia, ale i ogrzewanie owoców rokitnika, efektem czego wydobywany z nich aromat, lekko kwaśny posmak i duża ilość składników

odżywczych, przenika do wilgotnego powietrza. Owoce rokitnika zawierają witaminę E, zwaną witaminą młodości, witaminę C, wiele aminokwasów i mikroelementów. Inhalacje powietrzem przepelnionym dobroczynnymi składnikami wprawiają w dobry nastrój, odprężają i przyspieszają regenerację organizmu [8].

◆ *Sauna różana*

Sauna różana to romantyczna sauna z ozdobnymi rozetkami róż umieszczonymi w cedrowych ścianach. W centralnym miejscu umieszczony jest piec obudowany kamieniem marmurowym z naczyniem, gdzie przygotowywane są napary z płatków róż, emitując uspokajająco, łagodny, słodki zapach. W podstopnicach umieszczony jest podświetlany różany onyks. Temperatura w saunie różanej wynosi około 65–70 stopni Celsjusza [5]. Sauna różana działa uspokajająco, a jej dodatkowym elementem, mającym również działanie odprężające na organizm człowieka, jest obecność muzyki ze specjalnie dobranych dźwięków harfy.

◆ *Saltarium*

Saltarium to wyrafinowana sauna, w której panuje temperatura 60–65 stopni Celsjusza, jej centralnym i najważniejszym elementem jest tężnia solna. Jest to drewniana struktura gałęzi tarniny, o które rozbijane są spadające krople solanki, idealnie kojąc problemy codzienności. Po bokach tężni umieszczone są dwa piece z ozdobnymi elementami. Ciepło powoduje, że woda jest odparowywana, pozostawiając parę solną, która służy do inhalacji. Korzystanie z Saltarium wskazane jest dla osób z astmą lub z problemami dermatologicznymi. Wytwarzany aerozol jest bogaty w całą gamę cennych mikroelementów, takich jak: jod, brom, wapń, magnez, potas, żelazo, sód. Jod odpowiada m.in. za prawidłowe funkcjonowanie tarczycy, powoduje także rozrzedzenie śluzu, co szczególnie docenią osoby zmagające się z chorobami górnych dróg oddechowych. Na ich problemy skutecznie zadziała również brom, który rozszerza oskrzela. Natomiast wapń zawarty w aerozolu solanki posiada właściwości antyalergiczne [6].

5. Wybrane hotele Spa w Polsce

◆ *Hotel SPA Irena Eris, Krynica-Zdrój*

Hotel Spa Irena Eris jest zwycięzcą plebiscytu „SPA Prestige Awards” i miejscem posiadającym bardzo dobre opinie zarówno wśród ekspertów z branży usług Spa, jak i wśród gości. Stylowy wystrój widoczny jest na każdym kroku – od luksusowych pokoi po basen i salę fitness z widokiem na dolinę Czarnego Potoku. Z kolei kameeralny klimat sprawia, że goście od progu mogą „zanurzyć” się w atmosferze pełnego odprężenia. Ciąg dalszy przyjemności czeka w instytucie z gabinetami oferującymi zabiegi firmowe dr Ireny Eris, masaże, kuracje Spa oraz kosmetykę lekarską (fot. 2). Pierwsza wizyta zaczyna się od profesjonalnej diagnozy skóry, na podstawie której ułożony zostaje indywidualny program pielęgnacyjny. Warte uwagi są zabiegi z wykorzystaniem leczniczych wód. Na pełny obraz idealnej świątyni witalności składa się

również zespół saun, strefa relaksu z podgrzewanymi fotelami i restauracja serwująca wyśmienitą i zdrową kuchnię [10].

Fot. 2. Centrum SPA, Hotel SPA Irena Eris, Krynica-Zdrój

Źródło: <http://www.drirenaerisspa.pl/krynica-zdroj/galeria/galeria-zdjec> (dostęp: 20.09.2016)

Hotel realizuje pobyty tygodniowe, weekendowe, pakiety świąteczne oraz sylwestrowe. Proponowane programy zadowolą najbardziej wybrednych miłośników Spa. Można wybrać się na weekend w Spa, zdecydować się na program odchudzający z odnową biologiczną lub jogę z odnową biologiczną [4]. Jest również pakiet dla mężczyzn czy pakiet witalizujący.

◆ Malinowy Zdrój Hotel Medical SPA, Solec-Zdrój

Hotel od lat zdobywa główną nagrodę w plebiscycie „Prestige SPA Awards”, w kategorii „Najlepsze medyczne Wellness & SPA” (fot. 3). Położony jest w uzdrowisku Solec-Zdrój, zasilanym przez lecznicze wody siarczkowe ze źródła „Malina”. Woda, ze względu na jej unikalny skład, stanowi podstawę balneoterapii, ale stosowana jest też w zabiegach fizykoterapii i kinezyterapii. Kuracjusze mogą skorzystać z gorących kąpeli w silnie stężonych roztworach wody siarczkowej. Działają one bakteriobójczo, a skóra dzięki ich właściwościom jest w lepszej kondycji, wody te pozytywnie wpływają również na pracę układu krążenia. Hotel oferuje także pakiet zabiegów balneopielęgnacji, skutecznych szczególnie w walce z cellulitem i wygładzaniem niedoskonałości cery. Uzupełniają je zabiegi ożywczo-zdrowotne z leśnych malin, a także remineralizujące kąpiele błotne i ziołowe [11]. Ośrodek proponuje także zajęcia rekreacyjne i udział w programach kulturalnych. Na terenie obiektu znajdują się korty tenisowe i sala fitness, można zagrać w bilard i minigolfa [4].

Fot. 3. Strefa Spa i wellness, Malinowy Zdrój Hotel Medical SPA

Źródło: http://www.malinowehotele.pl/malinowyzdroj/pl/page, malinowy_zdroj_malinowe_hotele,121,.html (dostęp: 20.09.2016)

6. Podsumowanie

Wzrost konkurencyjności powoduje pojawianie się coraz bardziej złożonych koncepcji wellness, które tworzone są dla bardziej wymagającego klienta. Kwestia skuteczności zabiegów Spa staje się również coraz bardziej dominująca i ważna dla potencjalnych klientów. Menedżerowie obiektów Spa stają przed nowymi wyzwaniami ze strony klientów, takimi jak tęsknota za relaksem i harmonią, idąca w parze z wysokimi kompetencjami medycznymi. Dodatkowo, personalizacja zabiegów, biorąca pod uwagę indywidualne potrzeby zdrowotne klienta, wydaje się dzisiaj być niezbędnym elementem proponowanych pakietów.

Należy zaznaczyć, iż całościowe i zintegrowane koncepcje, w tym doradztwa dietetycznego włączone do oferty, są istotnymi czynnikami wyróżniającymi na tle innych hoteli. Właściciele obiektów Spa i wellness powinni zaspokoić te nowe oczekiwania i potrzeby klientów. Ze wzbogaconą ofertą i pojawieniem się nowych koncepcji wiąże się więcej szkoleń i dlatego wszystkie tego rodzaju działania pociągają za sobą wzrost kosztów działalności. Jednak przesunięcie w kierunku większych kompetencji medycznych i terapeutycznych powinno być także postrzegane przez właścicieli obiektów Spa i wellness jako szansa zwłaszcza dla branży hotelarskiej w zakresie zwiększenia dochodów.

Rynek usług Spa jest coraz bardziej nasycony, a konkurencja i wymagania klientów są coraz większe. Rzetelna wiedza na temat branży usług Spa i wellness, jej trendach, aktywności, konkurencji i oczekiwaniach potencjalnych gości z pewnością daje przewagę w walce o popularność i rozpoznawalność, a tym samym większą sprzedaż [2].

Moda na ruch i aktywność fizyczną, zdrowe odżywianie, naturalne produkty ma coraz większy wpływ na decyzje zakupowe, w tym rezerwacje dokonywane w hotelach typu Spa i wellness. Turystyka wellness jest rosnącym segmentem, ponieważ goście coraz chętniej integrują swój zdrowy tryb życia z podróżami [13].

W Polsce działa wiele obiektów hotelarskich na najwyższym europejskim poziomie, których Spa nie odbiegają od światowych standardów, a rozwój tych usług jest kluczowy dla przyszłości hoteli. Bez tego typu usług hotel może stracić wielu klientów.

W XXI w. zapotrzebowanie na zdrowie i dobre samopoczucie każdego człowieka jest na pewno megatrendem, a obszar usługowy wellness i spa bezwzględnie usługą podstawową nowej dziedziny hotelarstwa: hotelarstwa wellness i Spa, w którym hotelarz musi zaoferować gościowi nie tylko dobry nocleg i dobre jedzenie, ale także dobre samopoczucie.

Bibliografia

1. Błądek Z., *Nowoczesne hotelarstwo. Od projektowania do wyposażenia*, wyd. II, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2013, s. 149.
2. Koniusz M., Tendencje rozwojowe hoteli Spa i wellness w Polsce, [w:] J. Mogiła-Lisowska, D. Nowak, E. Czerniecka-Skubina (red.), *Turystyka i rekreacja w promocji zdrowia*, Wyższa Szkoła Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki, Warszawa 2011, s. 187.
3. Sallmann N., *Megatrend Wellness & SPA na rynku usług wolnego czasu i hotelarstwa w XXI wieku*, Wydawnictwo Polskiej Akademii Gościnności, Kraków 2010, s. 125.
4. Standzoń-Gierlak E., Osip-Pokrywka M., *SPA i uzdrowiska. Miejsca niezwykle*, Hachette Livre Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008, s. 305 i 349.

Źródła internetowe

5. <http://www.asprodukt.com/single-post/2016/02/09/Sauna-r%C3%B3%C5%BCana-Nowo%C5%9B%C4%87-w-ofercie-AS-Produkt> (dostęp: 20.09.2016).
6. <http://www.asprodukt.com/single-post/2016/02/25/SALTARIUM-Nowo%C5%9B%C4%87-w-ofercie-AS-Produkt> (dostęp: 20.09.2016).
7. <http://www.asprodukt.com/single-post/2016/03/04/Nowo%C5%9Bci-Nowo%C5%9Bci-Sauna-himalajska> (dostęp: 20.09.2016).
8. <http://www.e-hotelarz.pl/mht/arttykul/37506/innowacyjne-sauny-w-przestrzeni-hotelowego-spa.html> (dostęp: 20.09.2016).
9. <http://www.e-hotelarz.pl/mht/arttykul/35794/spa-wellness-kierunki-rozwoju.html> (dostęp: 24.09.2016).
10. <http://www.podroze.pl/galeria/10-najlepszych-spa-w-polsce-dokad-wybrac-sie,2677/1096/128643/> (dostęp: 24.09.2016).
11. <http://www.podroze.pl/galeria/10-najlepszych-spa-w-polsce-dokad-wybrac-sie,2677/1096/69783/break/> (dostęp: 20.09.2016).
12. <http://www.polska.travel/pl/spa-i-wellness/> (dostęp: 15.09.2016).
13. <http://www.profitroom.pl/blog/trendy-2015-healthy-lifestyle-zmieni-oferte-hoteli> (dostęp: 20.09.2016).
14. <http://www.spakonsulting.pl/7-hotelarskich-trendow-wellness-spa-2015/> (dostęp: 24.09.2016).